

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Зализюк Вікторія Вікторівна

магістр, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Крючкова Наталія Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

На сучасному етапі економічного розвитку спостерігається все більше поглиблення взаємозв'язків між різними суб'єктами економічної діяльності незалежно від розмірів, галузевої приналежності, географічного розташування. З'являються нові форми взаємодії між контрагентами, нові послуги. Все це впливає на трансакційні витрати: породжує нові витрати, або сприяє їх зменшенню, відкриває нові форми їх існування. Відповідно виникає необхідність дослідження шляхів зменшення трансакційних витрат, що є важливим етапом для реалізації ефективної організації діяльності підприємств, окремих секторів економіки та держави в цілому.

Одним із механізмів зменшення трансакційних витрат на мікрорівні є вертикальна інтеграція. Це зменшує витрати на одержання інформації, з'являється можливість заощадити витрати на збут, розробку політики ціноутворення, переговори та укладання угод на ринку, а також зекономити завдяки стабільним відносинам купівлі-продажу.

Альтернативою цієї стратегії є інший спосіб співпраці підприємств, що набуває все більшого поширення – створення альянсів. Цей метод зменшує трансакційні витрати, дозволяє розподілити витрати на пошук інформації, проведення маркетингових досліджень між учасниками альянсу. Важливою особливістю цієї стратегії є те, що підприємства залишаються незалежними і можуть легко вийти чи увійти в альянс.

Ще одним з механізмів зменшення трансакційних витрат є аутсорсинг. «У процесі використання аутсорсингу трансакційні витрати знижуються шляхом передачі окремих внутрішніх операцій незалежним суб'єктам господарювання» [1]. По суті, це перекладання на інших

суб'єктів господарювання власних трансакційних витрат, що сприяє підвищенню прибутковості ведення бізнесу.

Одним із шляхів зменшення трансакційних витрат на мезорівні є створення кластерів. «Кластер є чимось середнім між ринком і фірмою. При цьому він позбавлений негативних рис обох цих форм економічних відносин. Оскільки підприємства в структурі кластера утримуються загальними економічними інтересами (підвищення ефективності діяльності завдяки синергії, яка виникає всередині кластера), в ньому зменшується рівень ентропії, що супроводжує процес обміну на ринку, а, отже, зменшуються трансакційні витрати» [2].

На макрорівні мінімізація трансакційних витрат традиційно розглядається як імператив економічної політики і цільова функція інститутів.

Механізмом, що здійснює вплив на трансакційні витрати на рівні держави є інформатизація суспільства. Інформатизація країн створює умови для їх відповідного позиціонування у світі та налагодження міждержавних зв'язків.

Окрім того значного поширення набув такий механізм, як система електронної податкової звітності. Так, наприклад, «кардинальне рішення про переведення платників на практично стовідсоткове подання звітності в електронному вигляді через інтернет дозволило податковим службам кожної з країн Балтії сформувати багаторічну історію своїх платників. Зараз це неабияк сприяє здійсненню оперативного та якісного взаємообміну необхідними даними як у межах країни, так і на території Євразії» [3].

Одним із найбільш успішних і цікавих для України є приклад Грузії. «Ця країна за остання десять років створила повністю електронну податкову систему, до того ж податкова і митна служба були поєднані, а з 28-ми податків залишили лише 6. У кожного платника в Грузії є електронна податкова облікова картка та електронний кабінет, в якому відображається вся інформація: декларації, податки, штрафи і пені. Оскільки з системою домовитись не можна, на відміну від інспектора, неможливою стає корупція і бюрократія» [4].

Також ефективним шляхом зменшення трансакційних витрат, що може реалізувати держава є впровадження електронної системи реєстрації компаній. Це позбавляє підприємців і чиновників від паперової роботи і скорочує час реєстрації бізнесу.

«Прикладом впровадження електронної системи реєстрації компанії є Естонія, яка створила найпрогресивнішу європейську модель електронної держави. Це дозволило урізати до мінімуму адміністративні витрати, скоротивши час, необхідний для реєстрації, з п'яти днів до двох годин»

[4]. Зараз в Естонії через систему електронної реєстрації реєструється майже 100% поданих на розгляд документів.

Матеріал досліджений нами є орієнтиром при оцінці трансакційних витрат України, та аналізі здійснених урядом кроків для зменшення трансакційних витрат, їх результативності, та можливості використання інших механізмів.

Список використаних джерел:

1. Шепеленко О. В. Вплив аутсорсингу на трансакційні витрати суб'єктів господарювання / О. В. Шепеленко, О. М. Лизунова. - Торгівля і ринок України: тематичний збірник наукових праць. – Донецьк: Дон-НУЕТ, 2010. – Випуск 29. – С.160-166.
2. Алтухова Н. В. Виробничі кластери в контексті інституціональної економіки / Н. В. Алтухова // Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. – 2012. - №6. – С.85-87.
3. Трофименко О. Г. Деякі аспекти інформатизації податкової служби України / О. Г. Трофименко, Н. І. Логінова // Актуальні проблеми держави і права. – Одеса:Юридична література, 2012. – №65. – С.379-384.
4. Трофименко О. Г. Аналіз світового досвіду впровадження систем електронної податкової звітності / О. Г. Трофименко // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – №8. – С.159-162.